

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет геолого-географічний
Кафедра фізичної географ, природокористування і геоінформаційних
технологій

Силабус курсу

ОСНОВИ ГЕОЕКОЛОГІЇ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 3; годин - 90
Семестр, рік навчання	3/2
Дні, час, місце	за розкладом занять
Викладач (-і)	Стоян Олександр Олександрович; кандидат географічних наук; доцент кафедри фізичної географії природокористування та геоінформаційних технологій
Контактний телефон	0677279321
E-mail	physgeo_onu@ukr.net ; stoyan5691@gmail.com
Робоче місце	Шампанський пров., 2, ауд. 48, викладацька кафедри фізичної географії, природокористування і геоінформаційних технологій
Консультації	<i>Очні консультації:</i> пн., ср., з 13.00-16. <i>Онлайн-консультації:</i> Zoom, Viber за розкладом

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися наступним чином:
physgeo_onu@ukr.net; stoyan5691@gmail.com Google Клас ZOOM
Viber телефон: 0677279321
аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни загальні закономірності структурно-функціональної організації екосистем, тенденції їх розвитку, вплив антропогенного навантаження на процеси в екосистемах, а також історію формування ідеї сталого розвитку суспільства та її втілення для забезпечення умов існування людства в майбутньому.

Пререквізити і постреквізити курсу - викладається дисципліна «Основи геоєкології та сталого розвитку» після засвоєння студентами фундаментальних географічних дисциплін: «Землезнавство», «Основи

топографії та картографії», «Геологія з основами геоморфології», «Метеорологія і кліматологія», «Основи гідрології та менеджмент водних ресурсів», «Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів», «Ландшафтознавство з основами ландшафтного планування».

Отриманні знання є базовими для засвоєння курсів дисциплін: «Основи геоінформатики та ГІС», «Земельний кадастр», «Топогеодезичні роботи в землеустрої», «Прикладна геодезія», «Основи землеустрою», низки вибіркових дисциплін «Кадастр і оцінка природних ресурсів України», «Екологічна етика» та ін.

Мета курсу. Викладання навчальної дисципліни «Основи геоєкології та сталого розвитку» є подання майбутнім фахівцям основ екології та сталого розвитку; впровадження науково-обґрунтованих заходів щодо стабілізації та вивчення принципів раціонального використання природних та антропогенних екосистем, основ чинного екологічного законодавства, принципів сталого розвитку, основних методів екологічних досліджень.

Завдання дисципліни:

формування екологічного світогляду щодо живої природи, управління природними й природно-антропогенними екосистемами;

вивчення механізмів саморегуляції біосфери;

набуття навиків самостійно вирішувати певні практичні питання з урахуванням впливу наслідків антропогенної діяльності на екологічний стан довкілля та сталий розвиток суспільства.

здійснення еколого-освітньої, просвітницької та пропагандистської діяльності з метою виховання шанобливого ставлення до природи.

Очікувані результати. Здобувач повинен:

знати: основні термінологічні поняття з дисципліни; нормативно-правові засади організації, охорони й використання територій та об'єктів; ключові території та об'єкти природно-заповідного фонду України; основні етапи проектування та організації установ ПЗФ; основні заходи щодо забезпечення раціонального природокористування та антропогенних навантажень; методи збору, систематизації, обробки, аналізу й інтерпретації інформації про природний стан;

вміти: складати обґрунтування на основі даних про фізико-географічний, екологічний та економічний стан території; оцінювати загрози стану території для розробки відповідних природоохоронних заходів; визначати диференційовані режими щодо охорони навколишнього середовища згідно функціонального зонування та аналізувати режим із висновками про його доцільність за інформаційними звітами; визначати за допомогою державного кадастру якісні характеристики територій та об'єктів, їх природоохоронну, наукову, освітню, виховну, рекреаційну та інші цінності; визначати структуру та закономірності функціонування природних комплексів, вплив на них антропогенних факторів та розробляти рекомендації щодо збереження та відновлення екосистем.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс викладається у формі лекцій (28 год.) та практичних занять (16 год.), організації самостійної роботи студентів (46 год.).

Основна підготовка студентів здійснюється на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається і на самостійне вивчення предмета здобувачами вищої освіти під час семестру. При викладанні дисципліни використовуються методи навчання: словесні – лекції; пояснювально-ілюстративні; застосування картографічних матеріалів, ілюстрацій, презентації. Практичні роботи, постановка і розв'язання прикладних завдань передбачених курсом. Методи дистанційного навчання – викладання дисципліни на відстані від викладача за допомогою інформаційних технологій (Zoom, інструментів Google). Інноваційні методи навчання – компетентнісний. Заняття на основі інформаційно комунікаційних технологій.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1 Мета досліджень екології. Основні завдання сучасної екології.

Тема 2 Об'єкт та предмет досліджень. Методи екологічних досліджень.

Тема 3. Еволюція поняття екологія. Складові традиційної екології

Тема 4. Рівні організації живої матерії

Змістовий модуль 2

Тема 5. Поняття «організм» та основні властивості організмів

Тема 6. Визначення поняття «популяція». Динаміка, гомеостаз та щільність популяції. Угрупування

Тема 7. Форми взаємодії організмів. Процеси самооновлення та саморегуляції в екосистемах.

Тема 8. Умови, фактори, ресурси. Екологічні фактори

Тема 9. Класифікація екологічних факторів. Абіотичні екологічні фактори. Біотичні екологічні фактори

Змістовий модуль 3

Тема 10. Антропогенні екологічні фактори.

Тема 11. Природні умови та ресурси

Тема 12 Популяційний та екосистемний підходи. Поняття про екосистему.

Тема 13 Головні властивості екосистем. Різновиди екосистем

Тема 14. Динаміка екосистем. Біологічна продукція екосистем. Сукцесія

Перелік рекомендованої літератури

1. Андронов В.А., Варивода Є.О., Тітенко Г.В. Заповідна справа: навч. посібник. Х.: НУЦЗУ, 2013. 204 с.
2. Гродзинський М. Д. Ландшафтна екологія: Підручник. К.: Знання, 2014. 550 с.
3. Даус М.Є., Отченаш Н.Д. Гідроекологічні основи водного господарства, раціональне використання та охорона водних ресурсів: конспект лекцій. Одеса, ОДЕКУ, 2018. 192 с.

4. Моделювання і прогнозування стану довкілля: підручник / за ред. В. І. Лаврика. К.: ВЦ Академія, 2010. 400 с.
5. Моніторинг довкілля: підручник / під ред. В. М. Боголюбова. Вінниця : ВНТУ, 2010. 232 с.
6. Свідзінська Д. В. Методи гео екологічних досліджень: геоінформаційний практикум на основі відкритої ГІС SAGA: навчальний посібник К.: Логос, 2014. 402 с.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ЛІТЕРАТУРА:

7. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>;
8. Закон України «Про пестициди і агрохімікати» : веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86/95-%D0%B2%D1%80#Text>;
9. Закон України «Про поводження з радіоактивними відходами». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/255/95-%D0%B2%D1%80#Text>;
10. Закон України «Про охорону атмосферного повітря». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text>;
11. Закон України «Про мисливське господарство та полювання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14#Text>;
12. Закон України «Про рослинний світ». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14#Text> (дата звернення 01.03.2021);
13. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15#Text>;
14. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>;
15. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19/print1513861440318984#Text>;
16. Указ Президента України від 10.09.2019 №679/2019 «Про території та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6792019-29557>;
17. Постанова Верховної Ради України «Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-%D0%B2%D1%80#Text>;
18. Постанова Верховної Ради України від 13.12.2017 № 1010 «Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1010-2017-%D0%BF#Text>;
19. Постанова Верховної Ради України від 07.11.2012 № 1030 «Про розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також

за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання)». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1030-2012-%D0%BF#Text>;

20. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 «Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування». URL: https://mepr.gov.ua/files/docs/nakazy/2018/nakaz_296.pdf;

21. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 18.07.2019 №260 «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування». URL: https://mepr.gov.ua/files/docs/nakazy/2019/nakaz_260.pdf

ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна «Основи геоєкології та сталого розвитку» оцінюється за 100-бальною шкалою. Розподіл балів, які отримують студенти представлений у таблиці.

Поточний та періодичний контроль				Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Практичні заняття		
T1-T4	T5-T7	T8-T14	ПР1-ПР8		
100	100	100	100	100	100

Примітка: T1-T10 – номери тем, ПР1-ПР8 – теми практичних занять.

Поточний контроль - усний контроль (у ході опитування, бесіди, захисту практичних робіт); письмовий контроль (контрольна робота в письмовій формі, реферат, виклад матеріалу на задану тему в письмовій формі), практичний контроль (в ході практичних занять); тестовий контроль; графічний контроль; програмований контроль (при перевірці рефератів, практичних робіт).

Періодичний контроль - контроль теоретичного матеріалу за заліковими модулями у вигляді письмової модульної контрольної роботи.

Підсумковий контроль за дисципліною – залік в письмовій (тестовій) або усній формі. Залік складає студент, який виконав усі обов'язкові види робіт, які передбачаються навчальною програмою дисципліни та під час опанування дисципліни набрав 60 і більше балів.

Залік складається студентом, який виконав в повному обсязі навчальну програму дисципліни. До заліку також допускаються студенти, які під час засвоєння курсу набрали більше 60-ти балів. Студенти, успішність яких менше 60-ти балів, допускаються до заліку після відпрацювання незадовільних відміток, або пропущених за поважної причини занять за темами лекційних, практичних занять, самостійної роботи, перескладання модульних контрольних робіт при наявності дозволу деканату.

Додаткові (бонусні) бали. Нарахування бонусних балів передбачається в тому разі, якщо студент проявив ініціативу і виконав додаткові завдання.

Самостійна робота студентів.

- самостійне поглиблене вивчення викладених тем;
  - самостійне вивчення зазначеного переліку тем;
- Самостійна робота виконується студентами індивідуально, систематично, впродовж всього часу викладання дисципліни. Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення, включені до контрольних заходів. Контроль самостійної роботи студентів: перевірка конспектів та звітів, контрольні роботи, доповіді.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу визначається нормативними документами / Положеннями, які є чинними в ОНУ імені І. І. Мечникова

Політика щодо дедлайнів та перескладання: порушення термінів задачі запланованих навчальною програмою робіт знижує оцінку на 10% від загальної кількості балів, які можна отримати за завдання. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату в зазначений термін за наявності поважних причин, передбачених нормативними документами МОН та ОНУ.

Політика щодо академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;

- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);

- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності.

Політика щодо відвідування та запізнь: відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Мобільні пристрої: під час занять допускається використання мобільних додатків, Internet-мережі, електронних девайсів тільки з дозволу викладача.

Поведінка в аудиторії: активна участь, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи, відключення мобільних пристроїв.